

משרד החינוך
מנהל פדגוגי
אגף בכיר - שירות פסיכולוגי ייעוצי

סוף שיתוף במחשבה תחילה

**שיעור כישורי חיים לכיתות י'-י"ב
צילום, שיתוף והפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני**

הקדמה לצוותי החינוך:

בשיעור זה נזמין את התלמידים לבחון את עמדותיהם בנושא: צילום, שיתוף והפצה ברשת של תכנים בעלי אופי מיני. כמו-כן, נסייע להם להעמיק את ההבנה לגבי ההשלכות הרגשיות, החברתיות והחוקיות של התנהלות זו.

מטרת השיעור

התלמידים יבחנו את עמדותיהם בנושא צילום, שיתוף והפצה ברשת של תכנים בעלי אופי מיני, ויבינו את ההשלכות הרגשיות, החברתיות והחוקיות של התנהלות זו.

במסגרת השיעור התלמידים:

א. יכירו את תופעת הצילום של תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני בקרב בני נוער, שיתופם והפצתם ברשת

ב. יעמיקו את המודעות לכך ששיתוף והפצה של תמונות וסרטונים ברשת עלולים להוביל לפגיעה

הידעתם?

1. 87% מבני הנוער פעילים בווטסאפ, 68% פעילים באינסטגרם ו- 42% פעילים בטיק-טוק (זו הרשת החברתית הצומחת ביותר בקרב בני הנוער).
2. בטלפונים הניידים של יותר ממחצית מבני הנוער בארץ, בגילים 13-17, שמורות תמונות אינטימיות, אישיות או מביכות.
3. 21% מבני הנוער מדווחים ששלחו והעבירו תמונות פוגעניות או סרטונים פוגעניים.
4. 11% מבני הנוער מדווחים שהם עצמם הפיצו ברשת תמונות אישיות ואף תמונות מביכות שלהם.
5. בנים נחשפים ליותר תכנים פורנוגרפיים בהשוואה לבנות.
6. בשנת תש"פ 10% מהאירועים שהגיעו למוקד 105 עסקו בחשיפה של ילדים ובני נוער לתוכן, תמונות וסרטונים מיניים (על פי נתוני מוקד 105).

בהתאם לשיקול הדעת של המורה שמנחה את השיעור, ניתן להציג את הנתונים לתלמידים. בהתאם לשיקול דעת המורה שמנחה את השיעור, ניתן להציג את הנתונים לתלמידים. הנתונים נלקחו מתוך: החיים הדיגיטליים – דו"ח האינטרנט של בזק לשנת 2019, 2020. מסמך של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: "היחשפות ילדים ובני נוער לתכנים פורנוגרפיים באינטרנט וסוגיית סינון אתרים פוגעניים" (2017).

מה עמדתכם לגבי...

1. אני נזהר/ת לפני שאני משתפ/ת
בתמונות פרטיות

2. אם בנות משתפות תמונות חושפניות של עצמן -
זו אחריותן בלבד

3. יותר מ- 50% מבני הנוער שומרים
תמונות מיניות שלהם בסמארטפון

4. 5% מבני הנוער העלו או שלחו
תמונות חושפניות של עצמם

5. אין הבדל בין נערים לבין נערות
בחשיפה לתכנים מיניים ברשת

"מה עמדתכם לגבי..." (פתיח לשיעור, אפשרות ראשונה) - בחינת נתונים ועמדות אישיות
לפתיחת השיעור:

המורה תציג לכיתה היגדים הכוללים עמדות ונתונים המתייחסים לתיעוד, שיתוף והפצה של
תמונות וסרטונים.

לאחר מכן, תבקש מהם תבקש מהם להתייחס לשאלות לדיון (נמצאות בשקף הבא).

מה עמדתכם לגבי...

6. אני תמיד משתף/ת את החברים/ות שלי בתמונות ובסרטונים ששולחים אליי...

7. אם משתפים אותי בתמונה או בסרטון פוגעניים, זו לא האחריות שלי...

8. כולם מצלמים, משתפים ומפיצים... אין מה לעשות, זה העולם שלנו!

10. מה שמשתפים בזוגיות, נשאר בזוגיות. זה בסיסי

9. בנים לא יכולים להיפגע ברשת... מה כבר יכול להיות מבין עבורם?

"מה עמדתכם לגבי..." - בחינת נתונים ועמדות אישיות לפתיחת השיעור:

המורה תציג לכיתה היגדים הכוללים עמדות ונתונים המתייחסים לתיעוד, שיתוף והפצה של תמונות וסרטונים.

לאחר מכן, תבקש מהם תבקש מהם להתייחס לשאלות לדיון (נמצאות בשקף הבא).

איפה ההיגדים פוגשים אותנו?

1. עם איזה היגד הסכמתם במיוחד? מדוע?
2. איזה היגד הפתיע אתכם ומדוע?
3. איזה היגד עורר בכם תחושת אי נוחות ומדוע?

שאלות לדיון כיתתי: המורה תקיים עם התלמידים שיח בהתאם לשאלות המנחות הבאות:

1. עם איזה היגד הסכמתם במיוחד? מדוע?
2. איזה היגד הפתיע אתכם ומדוע?
3. איזה היגד עורר בכם תחושת אי נוחות ומדוע?

שיתפת אחד שיתפת את כולם

שאלות לדיון:

1. אילו תחושות עורר בכם הסרטון?
2. האם התופעה המתוארת בסרטון מוכרת לכם? ספרו על כך.
3. האם שיתפו אתכם בסרטון מיני? אם כן, מה עשיתם? כיצד הגבתם?

לצפייה בסרטון לחצו כאן

סרטון בהפקת תיכון יצירתי לתקשורת, ברנקו וייס, אור יהודה

"שיתפת אחד, שיתפת את כולם": (פתיח לשיעור, אפשרות שנייה): צפייה בסרטון לפתיחת השיעור (למורה- אין צורך להעביר שתי פעילויות פתיחה. ניתן לבחור בין השתיים בהתאם להיכרות עם הכיתה)
המורה תקרין את הסרטון "שיתפת אחד, שיתפת את כולם" (לצפייה בסרטון יש ללחוץ על השקופית במקום המתאים).
לאחר הצפייה, תקיים שיח עם התלמידים בהתאם לשאלות המנחות:

שאלות לדיון:

1. אילו תחושות עורר בכם הסרטון?
2. האם התופעה המתוארת בסרטון מוכרת לכם? ספרו על כך.
3. האם שיתפו אתכם בסרטון בעל אופי מיני? אם כן, מה עשיתם? כיצד הגבתם?

חקר מקרה: "סכנה ברשת- הסיוט של כל נערה"

עבודה בקבוצות

הקבוצות ידונו בסוגיות הבאות:

קבוצה 2: "לא האמנתי כשבת דודה שלי שלחה לי מבוהלת את התמונה שהחברות ואני צילמנו את עצמנו עושות פרצופים מפתים עם מחשוף. אין לי מושג איך התמונה הגיעה לקבוצת ווטסאפ שלה עם חברים מהצבא(!?) מי היה מאמין שתמונה שלי יכולה להפוך לווראלית? אמאל'ה לך תדע למי עוד זה הגיע."

קבוצה 1: "ואז החבר שלי ביקש שאשלח לו תמונה שאני בלי חולצה. פשוט הוא היה בחו"ל עם המשפחה שלו והוא ממש התגעגע וזה ריגש אותי, אז שלחתי, רק אחת, רק לעיניו, הוא הבטיח..."

קבוצה 4: "אז כתבתי לה את כל מה שאני חושבת והשתמשתי במילים שבחיים אני לא מעיזה לבטא בקול רם. הייתי אכזרית. וכשתפסתי את עצמי לא יכולתי למחוק כלום. זה כבר פורסם ושותף בכל השכבה, בכל מקום. התביישתי... כל כך התביישתי."

קבוצה 3: "פשוט נקרענו מצחוק והיינו בראש טוב אז הצטלמנו כמה תמונות לא צנועות. טוב נו, תמונות "מיניות", אבל זה היה פרטי שלנו, סתם צחקים עם חברים טובים. לא. לא חשבתי על מה יכול להיות אחר כך..."

חקר מקרה: "סכנה ברשת-הסיוט של כל נערה": (גוף השיעור)
שלב ראשון - עבודה בקבוצות: המורה תחלק את תלמידי הכיתה ל- 4 קבוצות. לכל קבוצה יוצג מקרה ובו סוגיה לדיון (הסוגיות נמצאות בשקופיות בהמשך).

שלב שני - דיון במליאה.

שלב שלישי - איסוף תובנות:

* הסוגיות לדיון לקוחות מתוך כתבה שפורסמה באתר ynet **"סכנה ברשת: הסיוט של כל נערה"** (מומלץ כי המורה שמנחה את השיעור תקרא את הכתבה לפני העברת השיעור).

קבוצה 1

**"ואז החבר שלי ביקש שאשלח לו תמונה שאני בלי חולצה.
פשוט הוא היה בחו"ל עם המשפחה שלו והוא ממש התגעגע וזה
ריגש אותי, אז שלחתי, רק אחת, רק לעיניו, הוא הבטיח..."**

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. על איזה צורך, לדעתכם, עונה הרצון לצלם תמונות או סרטונים בעלי אופי מיני?
3. מהם מצבי הסיכון בצילום עצמי מיני?
4. לצד הסכנה שנובעת משיתוף בתמונות מיניות, האם יש סיכון גם בעצם צילום התמונות או הסרטונים ושמירתם בטלפון האישי או במחשב האישי?
5. "סוף שיתוף במחשבה תחילה" - מה אומר לכם מסר זה? האם הוא נכון גם לעניין תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני?

קבוצה 2

"לא האמנתי כשבת דודה שלי שלחה לי מבוהלת את התמונה שהחברות ואני צילמנו את עצמנו עושות פרצופים מפתים עם מחשוף. אין לי מושג איך התמונה הגיעה לקבוצת ווטסאפ שלה עם חברים מהצבא (!?) מי היה מאמין שתמונה שלי יכולה להפוך לווראלית? אמאל'ה לך תדע למי עוד זה הגיע."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. מדוע, לדעתכם, בני נוער משתפים תמונות וסרטונים חושפניים/בעלי אופי מיני?
3. אילו השלכות יש לתמונה מינית או לסרטון מיני שמופצים ברשת?
4. מתי כדאי לומר "לא" לצילום תמונה או סרטון בעלי אופי מיני?
5. מה יעזור לכם להחליט "לא" לשלוח צילום מיני אפילו לא לחבר או לחברה הכי טובים?

קבוצה 3

"פשוט נקרענו מצחוק והיינו בראש טוב אז הצטלמנו כמה תמונות לא צנועות. טוב נו, תמונות "מיניות", אבל זה היה פרטי שלנו, סתם צחוקים עם חברים טובים. לא. לא חשבתי על מה יכול להיות אחר כך..."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. באילו מקרים הפצה של תמונות וסרטונים היא פוגענית ולא נעימה ובאילו מקרים ההפצה היא עבירה על החוק?
3. מה עלולות להיות ההשלכות של הפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני?
4. "סוף שיתוף במחשבה תחילה". מה אומר לכם מסר זה בקשר להפצת תכנים בעלי אופי מיני?

קבוצה 4

"אז כתבתי לה את כל מה שאני חושבת והשתמשתי במילים שבחיים אני לא מעיזה לבטא בקול רם. הייתי אכזרית. וכשתפסתי את עצמי לא יכולתי למחוק כלום. זה כבר פורסם ושותף בכל השכבה, בכל מקום. התביישתי... כל כך התביישתי."

שאלות לדיון קבוצתי:

1. מה דעתכם על המקרה המתואר?
2. האם קרה לכם שהתחרטתם על פרסום תוכן ברשת? ספרו על כך (מה שיתפתם? את מי שיתפתם? כיצד הגיבו? מה חשבתם על כך במרחק של זמן?)
3. על מי מוטלת האחריות למנוע פגיעה הקשורה להפצת תכנים, תמונות וסרטונים ככלל וכאלו בעלי אופי מיני בפרט? הסבירו.

חושבים יחד

- לאילו תובנות הגעתם בקבוצה?
- מה לדעתכם קורה לנער או לנערה שתמונה בעלת אופי מיני שלהם הופצה ברשת?
- "שליחת תמונה לחבר או לקבוצת חברים כמוה כהסכמה להפצה ברבים" - מה דעתכם על משפט זה?
- מהן לדעתכם האחריות והחובה של בני נוער שמקבלים ברשת תמונות בעלות אופי מיני של אחרים?
- מה משמעות "חוק הסרטונים" ביחס למקרים שהוצגו לדעתכם?

שלב שני – שאלות לדיון כיתתי: המורה תקיים דיון כיתתי בו יעלו היבטים שונים – חברתיים, רגשיים, ערכיים וחוקיים לגבי הנושא.

מה למדנו?

- **אל תצלמו תמונות מביכות או רגישות:** גם תמונה שצילמתם ולא שלחתם לאיש עלולה להגיע לידיים הלא נכונות.
- **חושבים לפני שמפרסמים:** כל תמונה או סרטון שאתם מעלים לרשת עלולים לעבור הלאה **בטעות או בכוונה**. מהרגע שפרסמתם, אין לכם שליטה על המקומות אליהם יגיעו.
- **לכל אחד זכות לפרטיות:** אל תבקשו ואל תשלחו תמונות וסרטונים בהם אתם מצולמים באופן מיני. זה עלול להוביל למצבים מסוכנים ולפגיעה.
- **זו האחריות של כולנו!** כל מי שקיבל תמונה או סרטון בעלי אופי מיני נושא באחריות חוקית, חברתית ומוסרית במידה והוא מעביר אותם הלאה.

בסיום הדיון: המורה תזמין את התלמידים לשתף באיזה אופן הדיון השפיע על עמדותיהם או על הדרך בה יתנהלו מכאן ואילך בעת צילום, שיתוף והפצת תמונות/סרטונים בעלי אופי מיני.

מה למדנו?

- **פועלים במסגרת החוק:** החוק אוסר על פרסום תמונה או סרטון שמתמקדים במיניות של המצולם.
- **גיל האחריות הפלילית הוא 12 ומעלה:** כיום מגישים כתבי אישום נגד בני נוער שמבצעים עבירות של פגיעה בפרטיות ברשת או עבירות מסוג הטרדה מינית ברשת.
- **היו אתם שגירי הטוב ברשת-** הפכו אותה למקום טוב – פרסמו פוסטים מפרגנים, הביעו תמיכה במעשים טובים, **שתפו בצניעות ובתבונה** חוויות טובות ומעוררות השראה זכרו, בעזרתכם הרשת החברתית יכולה להיות רשת של **תמיכה ואחוזה**.

בסיום הדיון (מסרים לדיון): המורה תזמין את התלמידים לשתף באיזה אופן הדיון במקרים השונים השפיע על עמדותיהם או על הדרך בה יתנהלו מכאן ואילך בעת צילום, שיתוף והפצת תמונות/סרטונים בעלי אופי מיני.

נאום המעלית

סיום השיעור: פועלים לתרגום התנהגותי

1. המורה תבקש מכל קבוצה (בהתאם לקבוצות בהן התקיימה הפעילות הקודמת) לנסח מסר קבוצתי שיוצג לכיתה בנושא **מניעת צילום/שיתוף והפצת תמונות וסרטונים בעלי אופי מיני**, תוך שימוש בכלי "נאום המעלית".

הרחבה למורה: מהו "נאום המעלית"?

המונח משקף את הרעיון שיש להעביר מסר קצר ותמציתי בנושא נבחר במשך זמן המוערך בשלושים שניות (כזמן נסיעה במעלית).
הנואם או הנואמת יציגו את עצמם בקצרה ולאחר מכן יציגו את המסר הנבחר. על מנת לעורר קשב ועניין, חשוב להציג את המסר בהתלהבות ובאופן מדויק.

2. כל קבוצה תבחר נציג/ה להצגת המסר. כלל הנציגים יציגו את המסרים במליאה, כשלכל נציג/ה יש 30 שניות או פחות להצגת המסר.

* המורה מוזמנת להציג לתלמידים דוגמאות למסרים אותם ניתן לפתח עפ"י הכלי "נאום המעלית" (**דוגמאות בשקופית הבאה**).

דוגמאות למסרים-נאום מעלית

פרטי זה פרטי...

להפיץ תמונות
פרטיות זה אומר
להסתבך!

שיתפת אחד?
שיתפת את כולם!

סוף שיתוף...
במחשבה
תחילה!

ברשת, כמו בחיים,
כולנו מפעילים שיקול
דעת לפני צילום, שיתוף
והפצה

חשוב לפני
הפצה!...

אל תהיי עם אצבע קלה על ה...

המורה מוזמנת להציג לתלמידים דוגמאות למסרים אותם ניתן לפתח עפ"י הכלי "נאום המעלית".